

Цифрова бібліотека традиційних знань Індії (TKDL) та біопіратство

Юлія КОЛОТІЛОВА,

начальник відділу контролю якості та удосконалення експертизи
заявок на винаходи, корисні моделі та ТІМ, Укрпатент,
м. Київ

Я впевнена, що більшість читачів журналу, які представляють собою професійну спільноту, більшою чи меншою мірою вже обізнані про існування унікальної та потужної Цифрової бібліотеки традиційних знань Індії, створеної з метою запобігання так званому біопіратству. Але наразі її значення ще більш зростає у зв'язку з тим, що на 25-ій Сесії Зустрічі Міжнародних пошукових органів згідно з договором про патентну кооперацію (МПО/РСТ) та Засіданні підгрупи з якості МПО, що відбулася у м. Мадрид, Іспанія, у лютому 2018 р., в якій брала участь делегація України, було рекомендовано включити бібліотеку TKDL до Мінімуму документації РСТ, тобто заявники та експерти повинні будуть враховувати матеріали цієї бібліотеки при проведенні патентних пошуків та експертизи заявок на винаходи.

Чому ж бібліотека TKDL є настільки важливою?

Звернемося спочатку до історії. У 1995 р. Відомством з патентів та товарних знаків США (USPTO) було видано патент, який стосувався застосування куркуми для лікування ран. Загальновідомо, що куркума – це індійська приправа, яка набула визнання у світовій кулінарії, а також як барвник, але ж її використання у медицині, зокрема для лікування ран, не було відомо експертам USPTO.

Коли на цей патент звернули увагу

індійські фахівці, то виявилось, що у журналі Індійської медичної асоціації ще у далекому 1953 році було опубліковано статтю, а крім того, є відомим стародавній текст на Санскриті, де описано застосування куркуми для лікування ран. Радою наукових та промислових досліджень Індії було подано клопотання щодо проведення повторної експертизи у USPTO, але патент було анульовано у 1997 р. Таким чином, виник прецедент, коли через наявність у рівні техніки традиційних знань винахід було визнано таким, що відповідає умові новизни. Аналогічна доля спіткала також патент, виданий на рис басматі.

Через деякий час Європейським патентним відомством було видано та невдовзі анульовано патент на винахід, в основу якого було покладено традиційні знання Індії (дерево Нім, відсутність винахідницького рівня). Знайти ці документи щодо рівня техніки під час проведення експертизи на ті часи було неможливо. Мовами, якими було описано такі об'єкти, були хінді, санскрит, урду, арабська тощо; а джерела являли собою старовинні неоцифровані рукописи та манускрипти.

Тобто існувала висока ймовірність неправомірної видачі патентів, що стосуються індійських медичних засобів, які видавали кожного року на міжнародному рівні, інакше кажучи, існувала проблема незаконного привласнення традиційних

знань Індії у світі. Виникла потреба у документуванні традиційних знань, що відносилися до суспільного надбання, для попередження такого незаконного привласнення.

Відтоді Уряд Індії прийняв рішення щодо створення так званої Цифрової бібліотеки традиційних знань Індії (Indian Traditional Knowledge Digital Library), з метою попередження неправомірного використання традиційних медичних знань.

Бібліотека TKDL є спільним проектом Ради Індії з наукових та промислових досліджень (CSIR), Міністерства науки і техніки і Департаменту аюрведи, йоги і натуропатії, унані, сиддха і гомеопатії (AYUSH) Міністерства охорони здоров'я та сім'ї Індії. У її створенні брала участь міждисциплінарна група, куди входили експерти з традиційної медицини (аюрведа, унані, сиддха та йога), патентні експерти, експерти з інформаційних технологій, вчені та технічні фахівці.

TKDL — перша з цифрових бібліотек, що стала своєрідним містком між документацією, яка відноситься до традиційних знань, що становлять рівень техніки, викладені місцевими мовами, що існують на даний час в Індії (хінді, санскрит, арабська, фарсі, урду тощо) та експертами у патентних відомствах у всьому світі, які проводять патентні пошуки. Документи, представлені у цій унікальній бібліотеці, відносяться до Аюрведи, Унані, Сіддхи та Йоги тощо, та викладені п'ятьма мовами (англійська, німецька, французька, японська та іспанська). У TKDL чітко відображаються час, місце та спосіб публікації відомостей щодо традиційних знань Індії.

Таким чином, ця бібліотека містить інформацію мовами та у форматі, які зрозумілі експертам. Це надає можливість мінімізувати вірогідність того, що у рівні техніки не будуть знайдені релевантні документи, а надання доступу до інформації, яка не є легкодоступною для експертів, своєю чергою, мінімізує віро-

гідність патентування як «винаходів» незначних/несуттєвих модифікацій.

Першим світовим відомством, яке отримало доступ до TKDL, стало Європейське патентне відомство (2009 р.) Згодом до нього приєдналися патентні відомства Індії, Німеччини, Великобританії, Канади, Австралії, Чилі та ін.

Бібліотеку TKDL засновано на книгах Індійських систем медицини, які доступні у громадському просторі, які можна отримати на міжнародному чи національному рівнях. Технологія TKDL створила унікальний механізм, що дозволяє читати манускрипти на санскриті такими мовами, як німецька, японська, англійська, французька та іспанська, експертам у будь-якому світовому патентному відомстві, безпосередньо із власного комп'ютера. Доступ до бази даних TKDL мають наразі такі провідні світові патентні відомства, як Європейське патентне відомство, USPTO, патентне відомство Німеччини, патентне відомство Великої Британії, патентне відомство Японії, патентне відомство Австралії, патентне відомство Чилі, патентне відомство Індії та патентне відомство Канади. Усі ці відомства на даний час мають доступ до TKDL, але лише з метою проведення патентних пошуків та експертизи. Розкриття інформації третім особам, якщо це не цитування релевантного рівня техніки заявником, заборонено.

Доступ до TKDL надається згідно з відповідною Угодою про доступ до TKDL, що дозволяє використання даних тільки у мірі, необхідній для проведення патентних пошуків та експертизи. Після включення до мінімуму документації РСТ, усім міжнародним пошуковим органам та органам міжнародної попередньої експертизи буде надано доступ з дати включення TKDL до мінімуму документації РСТ, після підписання Угоди про доступ до TKDL, окремо кожному з відомств.

На даний час TKDL доступна у двох версіях:

(а) версія для проведення безкоштовних пошуків, доступна за електронною адресою <http://tkdl.res.in>. Тут представлено загальний обсяг системи, а також є можливість виконання пошуків з використанням Бульових операторів в обмеженій репрезентативній базі даних, що містить 1200 традиційних медичних композицій. Проведення пошуків є можливим за такими полями: ключові слова, індекси МПК, більш поглиблені коди класифікування TKRC, назви, бібліографічна інформація або назва захворювання.

(б) Результати виводяться як перелік релевантних результатів однією з п'яти мов інтерфейсу, які вибиратиме користувач (англійська, французька, німецька, японська та іспанська).

(с) повнопошукова версія, про яку йшлося вище, відкрита наразі для патентних відомств відповідно до Угоди про доступ до TKDL. Вона надає доступ до повної бази даних, що на даний час містить 0,297 мільйонів записів про традиційні медичні засоби, включаючи скановані зображення релевантного рівня техніки, наявного в оригінальній традиційній літературі. Повнопошукова версія доступна через спеціалізований веб-інтерфейс, доступ до якого контролюється IP-адресою кожного відомства відповідно до зазначеної Угоди.

Цифрова бібліотека традиційних знань Індії TKDL використовує інноваційну систему класифікації, яка має назву Класифікації ресурсів традиційних знань (Traditional Knowledge Resource Classification (TKRC)). Створення такої системи класифікування призвело до включення до основної групи до Міжнародної патентної класифікації (МПК), а саме А61К 36/00, нових 207 підгруп, що охоплюють різноманітні категорії рослин. TKDL надає інформацію щодо традиційних знань, що існують в Індії, мовами та у форматах, які можуть зрозуміти експерти у патентних відомствах по всьому світові.

Свого часу, презентація класифікування TKRC для TKDL на Комітеті експертів МПК призвела до створення Робочої групи BOIV (WIPO-TK Task Force), до складу якої входили USPTO, ЄПВ, патентне відомство Японії (JPO), патентне відомство Китаю (SIPO) та патентне відомство Індії (IPO). Метою створення цієї Робочої групи було вдосконалення підгруп у МПК для класифікування об'єктів, що стосуються ТК, для вираховування зв'язків між TKRC та МПК. У лютому 2002 Комітет експертів рекомендував включення приблизно 200 підгруп у ТК, і зв'язок TKRC та МПК та, таким чином, до МПК було включено нову основну групу, а саме А61К 36/00,

Таблиця 1

№	Показник	Категорії МПК	Кількість підгруп у МПК
1.	Водорості	А61К 36/02 – 36/05	4
2.	Грибки та лишайники	А61К 36/06 – 36/09	10
3.	Bryophyta (мохи)	А61К 36/10	1
4.	Pteridophytes (папороті)	А61К 36/11 – 36/126	3
5.	Gynosperms (голонасінні)	А61К 36/13 – 36/17	5
6.	Angiosperms (покритонасінні)	А61К 36/18	1
7.	Dicotyledons (дводольні)	А61К 36/185 – 36/87	148
8.	Monocotyledons (одnodольні)	А61К 36/88 – 36/9068	35
Загальна кількість підгруп			207

Таблиця 2

Дисципліна	Кількість текстів, використаних для розшифровки	Розшифровано
Аюрведа	75 книг	97 337
Унані	10 книг	175 150
Сіддха	50 книг	23 016
Йога	15 книг	1 680
Усього	150 книг	297 183

де 207 підгруп охоплюють різні категорії рослин, як показано у **Таблиці 1**.

Класифікацію TKRC було розширено, наразі дана система включає 27 000 підгруп, це не можна навіть порівняти з однією підгрупою у більш ранніх версіях МПК, що відносяться до медичних рослин, мінералів, тварин, ресурсів, ефектів та захворювань, способів одержання, способів введення тощо. TKRC дозволяє отримання даних, подібних до МПК, п'ятьма мовами, а саме: англійською, французькою, німецькою, іспанською та японською.

Бібліотека TKDL на даний час містить 297 183 записів, які було розшифровано, та база даних представляє зміст 34 мільйонів сканів оригінальних документів формату А4. Найвний на даний час статус розшифровки записів про традиційну медицину TKDL наведено у **Таблиці 2**:

TKDL має інтегровану систему контролю біопіратства, що дозволяє моніторинг патентних заявок, що стосуються

традиційних знань Індії. Ця система дозволяє виявляти спроби незаконного привласнення цих знань третіми особами, які подають патентні заявки у всьому світі. Це означає можливість здійснення негайних запобіжних заходів, здебільшого безкоштовних, для уникнення біопіратства. Індія на даний час є єдиною країною у світі, яка впровадила таку систему.

Відповідно до даних, наведених у презентації представницею патентного відомства Індії, місіс Війям Река, на 25-ій Сесії Зустрічі Міжнародних пошукових органів (MIA/PCT), що відбулася у м. Мадрид, Іспанія, у лютому 2018 р., починаючи з 2009 р., коли доступ до TKDL отримало Європейське патентне відомство, було виявлено 219 патентів, заснованих на традиційних знаннях Індії (**Таблиця 3**).

Вплив TKDL на частку заявок та виданих патентів, що стосуються традиційних знань Індії, можна побачити на прикладі Європейського патентного

Таблиця 3

№	Патентне відомство	Кількість справ
1.	Європейське патентне відомство	130
2.	USPTO	25
3.	Патентне відомство Індії	20
4.	Патентне відомство Канади	37
5.	Патентне відомство Австралії	4
6.	Патентне відомство Великобританії	3
	Усього	219

відомства. 3 липня 2009 р. відділ ЄПВ, що відповідає за TKDL, виявив 215 патентних заявок, що стосувалися Індійських традиційних знань, у відношення яких було подано зауваження третіх осіб. У двох таких випадках ЄПВ навіть скасувало, під впливом свідчень, знайдених у TKDL, свій попередній намір видати патенти. В одному випадку заявником було змінено формулу винаходу та у 33 випадках заявниками було відкликано їх заявки, подані 4-5 років тому, і знов таки, після ознайомлення з результатами пошуків у TKDL, що було, власне, негласним визнанням факту біопіратства самими заявниками.

Результати останніх досліджень експертів ЄПВ продемонстрували різке зменшення (44%) кількості поданих патентних заявок, що стосувалися Індійських традиційних знань, особливо медичних рослин. Гаким чином, очевидно, що TKDL є ефективним інструментом проти біопіратства.

Отже, запровадження оновленого Мінімуму документації РСТ, що включатиме TKDL, дійсно, призведе до підвищення якості патентів, через вичерпність патентних пошуків, а не лише завдяки процедурам заперечення. Це збереже кошти заявників, та, зрештою, унеможливить біопіратство, а саме — незаконне привласнення традиційних знань Індії у світі.

Незаконне використання традиційних знань Індії та біопіратство, особливо у тому, що стосується генетичних ресурсів, є наразі величезною проблемою. Ці питання неодноразово висувалися на порядок денний таких міжнародних заходів, як рада TRIPs COT та Міжурядовий комітет з генетичних ресурсів, традиційних знань та фолькло-

ру Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ). Делегації, що представляють корінні народи, пропонують механізми, спрямовані на реформування патентної системи таким чином, щоб запобігти неправомірному використанню традиційних знань. Українська делегація також постійно бере активну участь у обговоренні та вирішенні проблем, які висувуються на порядок денний Міжурядового комітету.

Після того, як провідні патентні відомства світу отримали доступ до документації TKDL, шокуючим виглядає той факт, що раніше, за відсутності TKDL, майже 10 років (1995-2005) вимагалось для анулювання патенту на винахід, об'єктом якого було використання дерева Нім, у ЄПВ, та майже 13 років — для анулювання патенту на сою, виданого ЄПВ компанії Monsanto у 2007 р., це були дійсно патентні бої із залученням неабияких коштів та юридичних ресурсів.

Підсумовуючи, можна зазначити, що на даний час Індія є єдиною країною у світі, що запровадила механізм, на державному рівні, бібліотеку TKDL для захисту власних традиційних знань, а використання бібліотеки TKDL при проведенні патентних пошуків дозволяє швидке та майже безкоштовне анулювання або відкликання патентних заявок, що стосуються традиційних знань Індії.

Тож, очікуємо офіційного включення TKDL до мінімуму документації РСТ, що для Укрпатенту як Міжнародного пошукового органу та Органу міжнародної попередньої експертизи означатиме надання доступу до повної версії TKDL, а для заявників, що звертаються до нас — ще більш високу якість та заощадження коштів та часу.